

S K

Til brug på ungdoms-
uddannelserne i fagene
dansk, dramatik,
samfundsfag, billedkunst
og musik.

A K

M

A T

Indhold

Introduktion til materialet	3	Karakteranalyse — Den varme stol	28
Om forestillingen	4	RUM med Den varme stol — Øvelsesark	29
Mere om forestillingen	5	Persongalleri som metafor for samfundsstruktur — Øvelsesark	31
Åbn op for teateroplevelsen	6	Kan man skabe det perfekte system? — Øvelsesark	32
Brainstorm, øvelsesark	6	Opgaver til velfærd, — Øvelsesark	33
Fysisk fortolkning, øvelsesark	8	Hvad er velfærd? — Øvelsesark	35
Dansk og dramatik	9	Billedkunst	36
Improvisationsøvelser om temaer fra forestillingen — Øvelsesark	11		
Forestillingsanalyse	12		
Gennemspil uddrag fra manuskriptet — Øvelsesark	13	Scenograf for en dag — Øvelsesark	37
Uddrag 1 fra manuskriptet	14	Lav din egen forestillingsplakat — Øvelsesark	38
Den dramatiske skriveproces — Øvelsesark	17	Opgaver til musik	39
Den dramatiske skriveproces fortsat — Øvelsesark	18	Psykologi	40
Uddrag 2 fra manuskriptet	19		
— SKAKMAT 1. draft	19		
— SKAKMAT 3. draft	21		
— SKAKMAT 7. draft	24		

Introduktion til materialet

Kære underviser

Teatret st. tv ønsker at lave teater, der giver stof til eftertanke og debat. Forhåbentlig lever vores forestillinger videre langt efter tæppefald, både i den enkelte og som fælles oplevelse i gruppen.

Undervisningsmaterialet henvender sig til ungdomsuddannelserne. Forestillingen rummer en faglig spændvidde, som kan omsættes i forskellige forløb i dansk, dramatik, samfundsfag, billedkunst, musik og flerfaglige forløb. Materialet er for overskuelighedens skyld delt op under fag, men vi håber, I vil bruge materialet på tværs af fagene, da indholdet ikke nødvendigvis begrænser sig til et enkelt fag.

Materialet er sat sammen af øvelser og oplæg til diskussioner, som kan afvikles i løbet af et enkelt modul. Vi ønsker med materialet at belyse, hvordan forestillingen er relevant på tværs af flere fag samt at inspirere til, hvordan man kan arbejde analytisk, performativt og diskursivt med forestillingen.

I materialet indgår uddrag fra manuskriptet. Det er også muligt at rekvirere hele manuskriptet ved henvendelse til Teatret st. tv Du kan frit bruge manuskriptet i undervisningen til analyse og fortolkning samt dramatisk arbejde. Du skal være opmærksom på, at du ikke må bruge manuskriptet i forbindelse med offentlige visninger.

Vi modtager meget gerne tilbagemeldinger på jeres oplevelser af materialet. Både god og dårlig kritik kan mailes til post@teatretsttv.dk
God fornøjelse med forestillingen og materialet.

Med venlig hilsen

Teatret st. tv

Betina Grove og Marianne Søndergaard

SKAKMAT - når et menneske falder

Johan er en helt almindelig dansker. Han kunne være hvem som helst. Men det er han ikke. Han er helt sin egen, med sin helt egen historie. Velfungerende og med et godt job. Men lige nu er han sygemeldt med en forvredet skulder. Efter han er faldet uheldigt på sit arbejde. Og nu kommer hans ven Patrick hele tiden forbi og vil drikke en øl med ham og høre musik som i gamle dage. Og nu kommer hans søster Liv hele tiden ind i hans lejlighed og vil hjælpe ham med alt muligt. For det går ikke bedre med skulderen. Tværtimod. Og nu bliver han også fyret. Men han er faktisk ligeglad. For han er faktisk glad. For pludselig står Sofi også der midt i hans lejlighed og er pisselækker. Johan falder igen. For Sofi. For kærligheden. For friheden. Og for fristelsen. Efter at kaste sig hovedløst ud i det frie fald, og svæve udenom alle de regler og normer systemet og resten af verden forventer af ham.

SKAKMAT er en historie om et menneske, der falder, men som hverken kan eller har lyst til at lade sig gribe. En skæbnehistorie om en deroute, hvor sygdom, paragraffer og tvang svæver om kap med tilgivelse, næstekærlighed og broderskab.

Instruktør — Moqi Simon Trolin

Dramatiker — Line Mørkeby

Scenograf/Lysdesign — Raphael Frisenvænge Solholm

Komponist — Sune Skuldbøl Vraa

Medvirkende — Niels P. Munk, Joen Højerslev, Betina Grove og Marianne Søndergaard

SKAKMAT er anden del af Teatret st. tv's samfundstrilogi, **Det u(sunde) menneske**. Her kommer det danske velfærdssamfund til sundhedstjek. Der kigges udad på strukturerne, på systemet, på normerne, og indad på psyken, på kroppen og på spejlbilledet. Første del var forestillingen **SygtSund** fra 2014, anden del **Skakmat** og tredje del bliver **11 Længsler**, der produceres i 2016. Hver forestilling kan ses som et enkelt-stående værk.

Teatret st. tv's kunstneriske ledere Marianne Søndergaard og Betina Grove fortæller —

”Vi oplever, at politikerne kappes om at tage patient på at bevare vores åh så eftertragtede danske velfærdssamfund. De kaster om sig med helhedsord: helhedsskole, helhedsplan, helhedsmenneske. Men fungerer velfærdsparadiset? Passer vi alle ind? Er vi en helhed? Eller hvad?

Vi fik lyst til at sætte vores fælles Danmark under lup ud fra spørgsmålene: Kan man lave et regelsæt, der rummer alle uden at ramme den enkelte? Kan man bevare medmenneskelighed mellem paragraffer? Hvad er balancen mellem individets ansvar og samfundets ditto?”

Teatret st. tv er støttet af Statens Kunstråd, Projektstøtteudvalget og BECKETT-FONDEN.

Åbn op for teateroplevelsen

— Brainstorm og øvelsesark

Øvelsen kan laves før, I har set forestillingen.

Se på billederne herunder. Hvilke tanker og forventninger til forestillingen er disse billeder med til at skabe hos dig? Hvilke følelser kan billederne være med til at vække?

Udform alle dine umiddelbare tanker om forestillingen i et mindmap eller en brainstorm ud fra bl.a. billederne, forestillingens plakat og andet relevant pressemateriale. I kan lade jer inspirere til opgaven ved f.eks. at kigge på www.teatretsttv.dk

Inspirationsspørgsmål

- Hvilke temaer forventer du vil blive belyst i forestillingen?
- Hvilken historie forestiller du dig vil blive fortalt i forestillingen?
- Hvordan forventer du, at den visuelle dimension kommer til udtryk i forestillingen?
Dvs. hvordan hele det scenografiske rum er udformet?
Hvordan forestiller du dig, at det auditive og akustiske lag i forestillingen er udformet?
- Hvilke figurer/karakterer forventer du at møde i forestillingen?
- Hvordan forestiller du dig, at det dramaturgiske handlingsforløb og plottet udfolder sig i forestillingen? Hvilke iscenesatte situationer forventer du at opleve i forestillingen?

Efter teateroplevelsen

— øvelsesark

Denne øvelse sætter fokus på din personlige oplevelse i teatret. Øvelsen er inspireret af ”teateroplevelser”*.

Hvilke dele af jeres teatertur gjorde størst indtryk på dig? Hvorfor? Måske er din opfattelse, af hvad der var vigtigt og interessant, noget helt andet end hos dine studiekammerater. For nogle er det en særlig replik, som gør indtryk, for andre er det en særlig situation. Det kan også være, at musikken eller teatersalen har gjort det største indtryk.

- Luk øjnene. Eller gør dét, der hjælper dig til at fokusere.
- Tænk på teateroplevelsen. Oplevelsen starter, når du går ind på teatret og slutter, idet du går ud af døren igen. Tænk forløbet som en film.
- Hvilke billeder får du i hovedet? Hvordan ser de ud? Skriv ned og brug eventuelt tegninger til, i stilhed, at beskrive det, som du kommer til at tænke på. Det første, du tænker på, er oftest det, som har gjort størst indtryk.
- Efter ca. 10 minutter må du gerne begynde at tale sammen med dine studiekammerater om det, de skriver og/eller tegner.
- Vælg den af dine beskrivelser, hvis du har flere, som du synes, er mest rammende for din oplevelse og del den med dine studiekammerater.
- Var det meget det samme, I havde lagt mærke til, eller var det helt forskelligt?

*Teateroplevelser er udviklet af post Doc. Ph.d. Louise Ejegod Hansen, Aarhus Universitet. Trine Eibye, sous-chef/drama- pædagog Randers Egnsteater og Pernille Welent Sørensen, konsulent Teatercentrum. Projektet er støttet af Randers Kommune, Scenekunstnetværket i Region Midtjylland, Teatercentrum og Aarhus Universitet.

Fysisk fortolkning

— øvelsesark

Øvelsen kan laves før, I har set forestillingen.

I denne øvelse bruger man sin krop til at fortolke forestillingens udsagn. Ved at gengive situationer fra forestillingen med kroppen, synliggør og konkretiserer I jeres egne oplevelser fra forestillingen overfor hinanden. I taler ikke kun om det - I viser og mærker det. Er du enig i, at udsagnet fra dine studiekammeraters billeder matcher de udsagn, som forestillingen havde efter din mening? Ved at sammenligne jeres fysiske billeder med hinanden og diskutere om de stemmer overens med det, hver enkelt af jer oplevede, da I så forestillingen, finder I frem til en fælles fortolkning/forståelse.

Foto — Siri Carlslund

- I grupper på 3-5 diskuterer I hvilket sted i forestillingen, som I har lagt særligt mærke til.
- I skaber sammen tre billeder med kroppen/frysbillede, som illustrerer det den scene eller situation, I har lagt særligt mærke til. De tre billeder skal repræsentere start på situationen, midt i situationen og slutningen på situationen. (Fysisk beskrivelse)
- I skal vise jeres billedserie for hinanden. Diskuter hvad det er, I ser. (Analyse af levende billeder fra forestillingen)
- Diskuter om I er enige i hinandens beskrivelser. (Fortolkning)

Billedmaterialet og beskrivelsen af øvelsen er venligst udlånt af Scenekunst i undervisningen – en metodehåndbog. Udgivet i 2013 af Skoletjenesten Sjælland, MSG- Midsjællands Gymnasium og ZeRUM

Se mere på: <http://www.skoletjenesten.dk/scenekunstiundervisningen>

Reportage fra prøverummet

SKAKMAT er anden del i Teatret st. tv's samfundstrilogi. Første del **SygtSund** var en komedie med et meget højt tempo og en karikeret spillestil. Forestillingen hoppede fra location til location og var næsten filmisk klippet. Denne gang satte vi et mål om at skabe et moderne kammerspil med én location, én rolle til hver skuespiller, og en (tilnærmelsesvis) naturalistisk spillestil. Selvfølgelig med det for øje at udfordre og sprænge rammen.

Første prøvedag sad vi med et rygende varmt og helt nyskrevet manus i hånden, som vi havde rettet på indtil det sidste. Vi læste stykket igennem og hørte de forskellige stemmer og fik en fornemmelse af stykket som helhed. Eftersom dramatikeren Line Mørkeby stadig var i proces, og særligt slutningen var ufærdig, valgte instruktør Moqi Simon Trolin, at vi de kommende 3 dage skulle lave rå gennemgang af hele stykket med manus i hånden og en dikteret instruktion fra hans side. Det gav os mulighed for at kunne præsentere en gennemspilning for resten af produktionsholdet allerede fredag i den første uge, hvilket normalt er urimelig tidligt i processen. Det handlede om at afsøge formen: hvor længe kan Johan blive siddende i stolen? Er det muligt for Johan at spille to tider/scener samtidig – fx diskussion med søster Liv og elskov med Sofi? Hvor meget kan vi opløse tiden, som stykket skrider frem? Og ikke mindst holder slutningen?

Moqis overordnede formideer holdt vand, og med den nye viden gik Line i krig med at bearbejde slutningen, mens vi andre var klar til at dykke dybere ned i stoffet.

At starte ud med en så dikteret form kræver en grundig forberedelse fra instruktørens side, hvor instruktøren så at sige iscenesætter det hele på papiret uden sine spillere.

Faren i det kan være, at instruktøren bliver fastlåst på sine egne ideer frem for at se, hvad der opstår i rummet. Moqi italesætter forberedelsen som alt det, han skal have på rygraden, men kunne lægge fra sig i prøverummet, så han intuitivt kan arbejde med nuet.

Moqi arbejder på alt på én gang, på formen, på arrangementet (hvor man går og står på scenen), på karakterens psyke og motivationer, på lydbilledet som i denne forestilling ofte er medspillende i scenerne. Hans fokus er på indholdet, at finde de fundamentale konflikter i stoffet og skærpe dem, så de driver handling og påvirker følelserne.

At arbejde på alt på én gang er krævende for os skuespillere. Det er umuligt at ramme alt rent fra første dag, så det er vigtigt at Moqi har skabt et tillidsrum, hvor vi ved, at der er plads til fejl og dårlige bud. Og det er der plads til. Moqi sætter en ramme, som vi leder inden for, så der er ikke tale om at byde i øst og vest. Hvis Sofi prøver at appellere til Johans fornuft, så forsøger jeg det på alle mulige måder, indtil det simpelthen ikke er muligt længere. Og der, hvor kæden hopper af, der finder vi i fælleskab ud af hvorfor. Jeg oplever et arbejdsrum med frihed til kreativitet.

Med to uger til premieren arbejder vi lige nu på præciseringer:

— En gennemgang med fokus på metalaget. Hvornår siges noget til publikum, hvornår til hinanden? Og hører man hinandens metareplikker?

— Gennemgang med fokus på hver enkelt karakters bue i forhold til Johan, så man tager fx alle Patrick og Johans ting i træk og uden de andre spillere. Og ikke mindst er det nu, at scenografien står klar og alt teknik – lyd, lys og video – skal inkorporeres.

Dansk og dramatik 2.2.

De mange scener, der foregår samtidig, fungerer kun, hvis iscenesættelsen er meget præcis. Moqi er meget bevidst om, at man ikke kan spille to ting samtidig, men man kan skifte så hurtigt mellem dem, at det fungerer som en samtidighed. I vores form bliver det på den måde betydningsbærende vigtigt, hvor især Johan ser hen, om vi står inde i scenerummet, på kanten af scenerummet eller sidder på kasserne i siden, om vi deltager i situationen eller er tilskuere til situationen, om vi lader os smitte af de andres situation, selvom de ikke er med i den osv. Jo strammere formen lægges ud i begyndelsen af stykket, jo mere kan legen bryde den, som forestillingen skrider frem.

Jeg har en god følelse af, at vi stille og roligt arbejder os dybere og dybere ind i en væsentlig, rytmisk og velskrevet tekst i et givende stramt scenografisk univers på en måde, der åbner for ægte møder på scenen. Det er både smukt, stærkt og let at være tilstede sammen på scenen. Jeg håber, publikum kan mærke det langt ud i salen.

Betina Grove, skuespiller og en del af den kunstneriske ledelse af Teatret st. tv.

Improvisationsøvelser om temaer fra forestillingen — øvelsesark

Øvelsen kan laves både før og efter, I har set forestillingen.

Improvisationsøvelser er små, hurtige replikker/replikskifter eller mime-sekvenser. Formålet med improvisationsøvelserne er, at eleverne kobler ord og krop. En af fordelene ved dem er, at de er lynhurtige at lave og kan med fordel anvendes til at åbne arbejdet med forestillingens temaer.

Opgave — gå sammen to og to

- Lav små improvisationer med udgangspunkt i nedenstående temaer hentet fra forestillingen.
- Inden I starter med at improvisere, skal I bestemme, hvor I befinder jer, og hvem I er, og hvad konflikten er i scenen.

Inspiration til situationer

- Lillebror er syg, storesøster vil hjælpe, men lillebror ønsker ikke hjælp. Et ungt menneske er lige færdig med gymnasiet. Han/hun vil ikke studere videre med det samme. Forældrene er uenige.
- Et ungt menneske vil læse sin drømmeuddannelse, men har ikke høje nok karakterer. Han/hun taler med studievejlederen.
- Et ungt menneske lever ikke op til forventningerne på sit studiejob. Afklarende samtale med chefen om hvorfor.

Tema

- Føle sig fanget i et system
- Hvem har ansvaret?
- Samfundshierarki
- Tale samme sprog (vigtig information formuleret i alt for højt fagsprog)
- Hjælp (hjælp til selvhjælp vs. at få hjælp)
- Velfærdssamfundet
- Ambitioner, motivation: At have noget at stå op til om morgenen
- Kategorisering – få etiketter på sig/ sat i kasser
- Arbejder vi for at leve, eller lever vi for at arbejde?
- Føle sig presset og klemt af et ydre system
- Føle sig som en lille brik i et stort samfundsspil
- Systemet som en bokse- og sovepude på samme tid

Forestillingsanalyse

Øvelsen kan laves både før og efter, I har set forestillingen.

En forestillingsanalyse er en metode til at beskrive og fortolke en teaterforestilling for at opnå en forståelse af forestillingens kulturelle og kommunikative aspekter. Jytte Wiinggaard arbejder i bogen "Teaterforestillingen" med en model, der deler analysen op i tre plan;

1) Manifestations-, 2) transformations- og 3) generationsplan.

Fra Jytte Wiinggaard: "Teaterforestillingen". Teatervidenskab, Københavns Universitet, 1988 (forestillingsanalysemode på s. 62-63)

Opgave 1.3.

- Hvad var der fysisk i forestillingen/beskrivelse (Manifestationsplan)?:
 - Beskriv forestillingen ud fra nedenstående liste:
 - Skuespillerens mimik og gestik.
 - Scenografi: Rekvitter, kostume, lysætning og brug af musik.
 - Verbaludtryk: Hvordan talte skuespilleren?: Tempo, styrke, intensitet.
-

Opgave 2.3.

- Hvordan var forestillingen sat sammen (Transformationsplan)?:
 - Hvad betyder det, du har beskrevet?
 - Hvilke tematikker findes i forestillingen, og hvordan kommer de til udtryk?
-

Opgave 3.3.

- Relation til samfundet, (Generationsplan)?:
- Hvorfor tror du, teatret har valgt at lave denne forestilling netop nu?
- Hvilke tanker vækker forestillingen hos dig?
- Har forestillingen et budskab? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Gennemspil uddrag fra manuskriptet — øvelsesark

Opgave

- Læs uddraget fra manuskriptet
- Vælg i mindre grupper, hvordan I vil spille uddraget. Hvem er hvem? Hvor foregår situationen I spiller? Hvorfor siger figurerne, som de gør (underteksten)?
- Lav en gennemspilning, hvor I siger underteksten i stedet for replikkerne.
- Gennemspil uddraget, så man kan mærke, at I kender svarene på ovenstående spørgsmål.
- Spil scenerne for hinanden i klassen.
- Diskuter efterfølgende hvordan de små scener adskilte sig fra hinanden.

Fakta

Underteksten er det, som replikken i virkeligheden betyder, og det som karakteren egentlig mener med det, han eller hun siger.

Feks. kan replikken: "Vil du med i biografen?" betyde mange ting. Den kan siges på en måde, så underteksten er: Jeg kan godt lide dig, skal vi måske være kærester?

Eller den kan siges på en måde, så underteksten er: Jeg synes, du er en god ven, og jeg ved ikke, hvad jeg skal lave fredag aften. Vil du med?

Eksempler fra forestillingen

SOFI: Du bor fint (Johan er spændende)

LIV: Meget single mand på 40-år-agtigt (Johan mangler så meget en kvinde i sit liv)

JOHAN: Tak for den søster (Hold din kæft søster)

LIV: Hvad? Det gør du da (Lad da være at hidse dig op. Du er jo single og bor kedeligt)

Uddrag 1 fra manuskriptet 1.3.

SOFI

Jeg har faktisk også fået at vide jeg kan heale

JOHAN

Er det rigtigt?

SOFI

Ja, det var min underviser på fysioterapi, han sagde at mine hænder var healerhænder...

JOHAN

Det må vi hellere prøve så

SOFI

Er det her?

JOHAN

Ja

SOFI

Jeg prøver lige at heale dig

JOHAN

Hvad gør du?

SOFI

Jeg aner der ikke, men kan du mærke noget?

JOHAN

Ikke en skid

Uddrag 1 fra manuskriptet 2.3.

SOFI

Det kan være det kommer hvis man venter

JOHAN

Hvor længe?

SOFI

Måske et års tid?

JOHAN

Jeg tror jeg holder mig til pillerne

SOFI

Vi kan også tage til Sverige

JOHAN

Sverige?

SOFI

Der ligger et fantastisk behandlingssted i Sverige. Kender du det?

JOHAN

Sverige?

SOFI

Behandlingsstedet. Utopia hedder det. Men de kører sådan noget alternativ behandling, med gåture og vandterapi og mental smertelindring

Uddrag 1 fra manuskriptet 3.3.

JOHAN

Jeg tror jeg holder mig til pillerne

SOFI

Det var også bare noget jeg fandt på

JOHAN

Er du lystløgner?

SOFI

Nej. Jeg vil bare tage dig med til Utopia

Den dramatiske skriveproces 1.2.

— øvelsesark

Opgave

- Læs uddrag 2 - draft 1, 3 og 7 fra manuskriptet.
- Hvordan er de tre tekster forskellige? Hvordan er de ens? Hvordan har sproget og personerne udviklet sig fra første til sidste version af manuskriptet?

Om de forskellige omskrivninger, feedbacken fra instruktør og ledelse til Line Mørkeby:

1. draft — Lines første bud. Her er Johan og Liv søskende, men Patrick er bare en af Johans venner og Sofi en tilfældig arbejdsløs.

Sproget og karaktertegningen kunne vi lide, men personerne manglede mere relation mellem hinanden, så der kom mere på spil for dem – mere at vinde og tabe.

3. draft — Patrick er skrevet ind som plejebroder med særlig relation til Johan. Derfor er det også Patrick og ikke Liv, der er med i åbnings-scenen. Relationen mellem Liv og Johan er uændret, men præsenteres først senere i manus. Sofi er nu barnepige for Livs datter. Men der er et problem med, at Johan virker til allerede at starte på bunden med alkoholmisbrug frem for at falde fra et ordnet liv med arbejde osv. Det skulle rettes til.

7. draft — Johan er mere sober. Drikker kaffe og er bare lige sygemeldt for en kort periode. Det er Patrick, der ryger joint og tilbyder øl. Replikkerne om rabarber, der er en grøntsag, er flyttet til senere i første scene, hvor Sofi præsenteres. Nu bruges de som Patricks forsøg på at imponere Sofi.

Den dramatiske skriveproces 2.2.

— øvelsesark

Opgave

- Du skal **gennemskrive teksten igen** ud fra en af de tre nedenstående ønsker fra instruktøren. Du skal genbruge replikker ligesom Line Mørkeby (dramatikeren) har gjort, men overvej hvem der siger dem, og hvornår de bruges:
- Instruktøren vil gerne have at både Liv og Patrick præsenteres fra starten. Lav en ny gennemskrivning af første scene, hvor Liv også er med.
- Instruktøren vil gerne have, at relationen mellem Patrick og Johan ikke er god. De har ikke været på talefod længe. **Lav en ny gennemskrivning** hvor Patrick søger forsoning, mens Johan ikke gider at have ham på besøg, men er for høflig til at smide ham ud.
- Instruktøren vil gerne arbejde med variationer over, hvad der virkelig skete ud fra replikken ”så er det her jeg ... ” **Lav en gennemskrivning** af der, hvor Johan starter scenen flere gange, men afbryder den igen for at starte på en ny måde. F.eks. ”Så er det her, det begynder med, at Sofi kom forbi” ... ”Nej, så er det her, det begynder med, at Liv sagde” osv.

SKAKMAT

1. draft — scene 1

LIV

Rabarber er slet ikke en frugt

Det er en grøntsag

Det er en grøntsag, vidste du det?

JOHAN

Nøj

LIV

Jamen det er det. Du kan spise den i uanede mængder fordi den indeholder meget få kalorier. Så det er godt hvis du har fx diabetes

JOHAN

Jeg har ikke diabetes

LIV

Nej, men det kan du da få

JOHAN

Narrefisse

LIV

Hvad?

JOHAN

Narrefisse. Den udgiver sig for at være en frugt

LIV

Skal vi se at få kigget på den trappe?

JOHAN

Nu?

LIV

Ja, skal du ikke have den klar til i morgen? Jo jo, der står her at du skal have trappen klar. Har du overvejet hvordan den skal se ud?

JOHAN

Næj

LIV

Hvor mange trin skal der eksempelvis være?

JOHAN

Det ved jeg da ikke. Ikke nogen

LIV

Johan...Der er jo nødt til at være nogle trin for at man kan kalde det en trappe. Lad os se. Ja der står her, at du skal formulere nogle trin...Nogle trin for hvordan du selv tænker dit forløb skal være med henblik på at få taget de nødvendige skridt op af trappen mod din tilbagekomst til det ordinære arbejdsmarked. Hvad skal du?

JOHAN

Tisse

SKAKMAT

3. draft — scene 1

JOHAN

Så er det her jeg siger hej
Så er det her jeg siger hej til mine små venner

Johan prøver at rejse sig fra sin sofa. Han har smerter.
Han kæmper sig hen til sin medicin.
Han kæmper sig tilbage til sofaen.
Patrick kommer fra soveværelset

PATRICK

Så er det her jeg smutter

JOHAN

Ok

PATRICK

Skal jeg lige slå sovesofaen ud eller hvad?

JOHAN

Nej det er fint. God arbejdslyst

PATRICK

Ok. Vi ses

Patrick går. Natten går
Patrick kommer ind.
Stiller en kasse med frugt på bordet
Johan sidder det samme sted

PATRICK

Hej. Så har jeg høstet nattens frugter. Du ligner dig selv

JOHAN

Det gør du sgu også

Patrick tænder en joint

PATRICK

Rabarber er slet ikke en frugt

Det er en grøntsag

Det er en grøntsag, vidste du det?

JOHAN

Næ

PATRICK

Jamen det er det.

Du kan spise den i uanede mængder fordi den indeholder meget få kalorier.

Vidste du det?

JOHAN

Nøj

PATRICK

Det er godt hvis du har f.eks. diabetes

JOHAN

Jeg har ikke diabetes

PATRICK

Nej, men så har du så meget andet

Patrick stikker til Johan med en rabarber

JOHAN

Narrefisse. Den udgiver sig for at være en frugt

Patrick leder efter en lottokupon i Johans jakke

PATRICK

Hvor har du lagt kuponen?

JOHAN

Den ligger lige foran dig

PATRICK

Det gør den da også den lille frækkert.

Jeg køber næste gang, amagerhals

Nå hvor lang tid er der til trækningen?

SKAKMAT

7. draft — scene 1

Johan alene

JOHAN

Så er det her det begynder

Patrick ind

PATRICK

Så er det her vi siger hey!

JOHAN

Så er det her vi siger hey!

PATRICK

Hey

JOHAN

Godt at se dig!

Patrick vil give high five.

Johan har ondt i skulderen, og kan ikke løfte armen

PATRICK

Don't leave a brother hanging

JOHAN

Arh men for fanden...jeg kan jo ikke

PATRICK

Hvordan går det med dig mand, hvad sker der, hvad foregår der, hvad sker der med dig, hvad er det du har du gang i?

JOHAN

Jeg er faldet

PATRICK

Hvad er du faldet over?

JOHAN

Jeg faldt bare. Jeg gled. I noget vådt.

PATRICK

Før eller efter frokostpausen?

JOHAN

På vej til frokostpausen

PATRICK

Så fik du ikke din frokostpause med? Den skal du huske at starte med når du kommer tilbage. Og der var ikke nogen der skubbede dig eller spændte ben eller et eller andet mere spændende sexchikane-agtigt?

JOHAN

Desværre. Jeg faldt bare

PATRICK

Og hvad siger de kloge?

JOHAN

Der er formentlig bare tale om et ledscred eller en forvridning i skulderen, men jeg kan jo ingenting

PATRICK

Så længe du stadig kan arh ahr ahr med den anden arm

JOHAN

Så længe jeg kan daske dig med den anden arm

PATRICK

Hvor længe siger de kloge at der kommer til at gå?

JOHAN

Jeg er sygemeldt i 6 uger

PATRICK

6 uger!!? Skal du gå hjemme i 6 uger!?

JOHAN

Ja, mere eller mindre

PATRICK

Fuck hvor fedt. Gider du lige skubbe mig så jeg falder?

JOHAN

Hø hø

PATRICK

Se! Jeg har jeg høstet nattens frugter og taget en kasse med til dig

JOHAN

Tak, det var da sødt af dig. Må jeg byde på en kop kaffe eller noget?

.... senere samme scene

SOFI

Selvfølgelig. Årh hvor har du mange rabarber, Johan!

JOHAN

Ja dem kan jeg heller ikke tage æren for, de er fra Patrick. Han arbejder på grønttorvet

PATRICK

Rabarber er slet ikke en frugt. Det er en grøntsag, vidste du det?

SOFI

Det anede jeg ikke

Uddrag 2 fra manuskriptet 9.9.

PATRICK

Jamen det er det. Total narrefisse. Udgiver sig for at være en frugt. Men du kan spise løs af den i uanede mængder fordi den indeholder meget få kalorier. Det er godt hvis du har f.eks. diabetes

LIV

Nu tror jeg ikke Sofi har ikke diabetes

PATRICK

Nej men det kan man sgu da få, sådan her! Tag et bundt med. Jeg tror ikke Johan spiser dem.

Karakteranalyse med Den varme stol — øvelsesark

I forestillingen sidder Johan i en stol midt på scenen det meste af tiden. Som det epicenter, de andre kredser om, hvis tanker og liv, vi undersøger.

Øvelsen ”Den varme stol” handler om at prøve at sætte sig ind i andres liv. Det vil sige at forestille sig, hvordan eksempelvis Johan ville reagere og svare på spørgsmål fra dig og resten af klassen. Øvelsen bruger vi i denne sammenhæng til at lære personerne fra forestillingen bedre at kende. Øvelsen bruges også til at finde ud af, om I kan nuancere jeres syn på forestillingens udsagn ved at sammenligne bud på, hvordan I hver især tror, karakteren i forestillingen vil svare.

Opgave

Én person fra klassen lader som om, han er Johan.

Johan skal svare på alle de spørgsmål, som I stiller ham.

Efter hvert spørgsmål skal I diskutere, om I finder det sandsynligt, at Johan ville svare, som han gør. Hvorfor, hvorfor ikke?

Fortsæt øvelsen ved at interviewe Patrick, Sofi og Liv.

Det kan være en god idé at arbejde i mindre grupper.

Inspirationsspørgsmål

- Hvorfor sagde du...? (find en replik fra stykket som gjorde indtryk på dig)
- Hvad tænker du om dagpengesystemet?
- Synes du, at vores samfund fungerer, når det kommer til at tage os af de syge?
- Hvorfor får du ikke bare et nyt arbejde? (hvis det var til Johan)
Hvorfor siger du ikke til Sofi, at du er forelsket i hende med det samme?
- Hvorfor vil du hjælpe din bror? (hvis det var til Liv)

RUM med Den varme stol

— øvelsesark

Øvelsen ”Den varme stol” bruger vi i denne sammenhæng som en kropslig og sanselig tilgang til at gøre deltagerne mere bevidste om, hvordan man forholder sig til rummet.

Opgave — Ligesom Johan sad på en stol i forestillingen, skal én person fra klassen sætte sig på en stol, som er placeret i midten af rummet.

Resten af klassen skal nu med varierende metoder forsøge at skabe forskellige rum omkring denne person. Dette kan gøres på mange forskellige måder og med diverse teknikker. Eksemplerne nedenfor kan med fordel kombineres i øvelserne.

- Arbejd med forskellige tempi, idet I går rundt om personen i midten og sørger for at fylde hele rummet ud: hurtigt, slowmotion (prøv både med åbne og lukkede øjne på personen i midten).
- Arbejd med forskellige distancer til personen i midten. Helt tæt sammen i en rundkreds og helt ude langs væggen.
- Arbejd med det auditive element i forskellige udgaver: hviske, råbe, absurde lyde, instrumenter, musik etc.
- Arbejd med diverse lugte til at rumliggøre oplevelsen for personen i midten (igen både med og uden lukkede øjne).
- Arbejd med forskellige følelser og statusforhold imellem personen i stolen og de øvrige personer i rummet. De studerende skal skabe billeder/tableauer/scenarier ud fra personen i midten, som ikke må kende til den valgte følelse, da denne efterfølgende skal give et bud på de skabte rum.
- Arbejd med forskellige velkendte rum, som de studerende nonverbalt skal skabe rundt om personen i midten; fx en bus, en banegård, et klasselokale, en jungle osv. Den studerende i midten må ikke kende til det valgte rum, men skal efterfølgende give et bud på de skabte rum.
- Arbejd med forskellige placeringer af den varme stol i rummet.

De studerende prøver på skift at sidde i den varme stol. Efter hver enkelt studerende har siddet i stolen, laves en kort refleksion over dennes oplevelse af det rum, han/hun mener, blev skabt. Hvilke associationer, minder og følelser dukkede op i den varme stol?

Samfundsfag

LIV

Går det bedre?

JOHAN

Nej, det gør det sgu ikke rigtig desværre

LIV

Har du fået ringet til din læge? (...)

Du er nødt til lige at få fulgt op, hvis du ikke er klar til en raskmelding når din 6 uger sygemelding udløber lige om lidt

JOHAN

Ja det er klart jeg ringer til ham i morgen

LIV

Godt Johan. Hvad har du tænkt dig at gøre hvis han ikke kan raskmelde dig?

JOHAN

Jamen så får jeg vel bare en ny lægeerklæring

Sådan står der i manuskriptet. I dette afsnit bruger vi forestillingen som udgangspunkt for en debat om vores velfærdssamfund.

Persongalleri som metafor for samfundsstruktur — øvelsesark

Johan — hovedperson, bygningskonstruktør, 40 år, single

Liv — J's tvillingsøster, jurist, har datteren Josefine, er gift med Jasper

Sofi — barnepige for L's 6 årige datter Josefine, læser til pædagog

Patrick — tidligere plejebarn i J og L's familie, arbejder på Grønttorvet

Opgave

- Lav en personkarakteristik af de fire personer. Hvad er deres relationer? Hvad har de på spil overfor hinanden? Hvem man kan identificere sig med som publikum? Hvorfor? Brug f.eks. øvelsen på s. 23. Den varme stol.
- Lav en tegning eller en model som illustrerer, hvem de fire karakterer repræsenterer i den danske samfundsstruktur.
- Diskuter i grupper om det syn på systemet, som forestillingen belyser, stemmer overens med den virkelighed, som du kender den. Brug gerne eksempler fra virkeligheden. Kender du nogen, som har været sygemeldt? Kender du nogen, som er kommet i klemme i systemet? Kender du nogen, som udnytter systemet? Etc.

Kan man skabe det perfekte system? — øvelsesark

Teksten og opgaverne på de næste sider er hentet på:

http://www.dr.dk/Undervisning/Borgen_i_virkeligheden/Velfaerd/velfaerd.htm

Forestillingen er blevet til med udgangspunkt i spørgsmålet: Kan man lave et regelsæt, der rummer alle uden at ramme den enkelte? Kan man bevare medmenneskelighed mellem paragraffer? Hvad er balancen mellem individets ansvar og samfundets ditto?”

Opgave

Diskuter hvad der skal til for at skabe det perfekte samfundssystem, og hvordan forholder forestillingen sig til spørgsmålet?

Velfærd til alle eller få?

Danmark bryster sig af at være et velfærdssamfund, og danskerne elsker deres velfærd. Mange goder, som i andre lande koster penge, er gratis i Danmark. Til gengæld er Danmark også et af de lande i verden, der har det højeste skattetryk.

Et almindeligt besøg hos lægen koster 0 kroner. SU til hjemmeboende 18-20årige unge under uddannelse giver 1.215 kroner på kontoen. Og uddannelse lige fra folkeskole til universitet er gratis. (2011 takster. Kilde www.borger.dk)

Universel velfærdsmodel sikrer alle

Vi har alle ret til velfærdsydelser som f.eks. børnepenge, folkepension og SU. Indtægterne til velfærdsydelserne kommer via personskat og forbrugsskat som fx moms. I Danmark og Norden har vi en universel velfærdsmodel, der giver alle, rig som fattig, adgang til velfærdsydelserne. Den kaldes også den skandinaviske velfærdsmodel.

Diskussionen om, hvor meget velfærds-

samfundet skal sørge for, og hvad, der skal være gratis for borgerne, blusser jævnligt op, især i krisetider.

Brugerbetaling vs. skat

Øget brugerbetaling er et værktøj til at skabe balance i regnskabet. Det er også især på sundhedsområdet, at brugerbetaling bliver diskuteret som en løsning. I forvejen koster det penge at gå til fx tandlæge og fysioterapeut. Samtidig har brugerbetaling også den sideeffekt, at folk vil overveje en ekstra gang, om de virkelig har behov for ydelsen.

Men for langt de fleste hænger øget brugerbetaling ikke sammen med høj skat. Den store middelklasse føler allerede, at der er betalt for de gratis ydelser, som de modtager. Meningsmålinger viser, at flertallet af danskerne mener, at grænsen for brugerbetaling allerede er nået.

Opgaver til velfærd 1.2.

— øvelsesark

Teksten og opgaverne på de næste sider er hentet på:

http://www.dr.dk/Undervisning/Borgen_i_virkeligheden/Velfaerd/velfaerd.htm

Forestillingen er blevet til med udgangspunkt i spørgsmålet: Kan man lave et regelsæt, der rummer alle uden at ramme den enkelte? Kan man bevare medmenneskelighed mellem paragraffer? Hvad er balancen mellem individets ansvar og samfundets ditto?”

1) Lav følgende opgave for tre forskellige sager

a. Vælg en sag og undersøg de forskellige synpunkter, der kommer til udtryk:

SU/cafépenge. Brug klippet ”[Cafepenge eller uddannelsesstøtte](#)” som udgangspunkt

Børnecheck. Brug klippet ”[Loft over børnechecken](#)” som udgangspunkt.

Efterløn. Brug klippet ”[Regeringen vil skære i efterlønnen](#)” som udgangspunkt.

Brugerbetaling. Brug klippet ”[Brugerbetalning hos lægen](#)” som udgangspunkt.

Private sundhedsforsikringer. Brug klippet ”[Private sundhedsforsikringer](#)” som udgangspunkt.

b) **Diskuter sagen.** Hvad mener I? Skriv de forskellige argumenter ned.

c) **Analyser de argumenter,** der kom frem i jeres diskussion. Har de liberale, socialistiske eller konservative træk. Uddyb.

2) Diskuter på baggrund af de sager, I har diskuteret, hvilken velfærdsstatsmodel, der er bedst.

Tag udgangspunkt i klippet ”[Velfærd for alle eller få?](#)”

Opgaver til velfærd 2.2. — øvelsesark

Økonomisk vinkel

- 1) **Redegør med udgangspunkt** i klippet "[Velfærdsstatens problemer](#)", hvilke problemer velfærdsstaten står overfor.
- 2) **Undersøg hvilke fordele og ulemper**, der er ved at afskaffe efterlønnen. Brug klippene "Vismænd vil afskaffe efterlønnen" og "[Regeringen vil skære i efterlønnen](#)".
- 3) **Diskuter hvorvidt efterlønnen** bør afskaffes, eller om der er realistiske alternativer. Tag udgangspunkt i klippet "[Økonomer vurderer rød og blå bloks økonomiske planer](#)".

Bemærk at klippene kan være forældede. Find derfor ud af, hvordan status med efterlønnen er lige nu.

Samfundsfag A-niveau

- 1) **Sammenlign henholdsvis S** og SF's Fair Løsning og VK-regeringens 2020-plan. Brug klippene "[Danmark i 2020](#)" og "[Økonomer vurderer rød og blå bloks økonomiske planer](#)", evt. suppleret med linkene til Fair Løsning og 2020-planen.
- 2) **Diskuter i hvilken grad** de to planer er en løsning på de problemer, der diskuteres i klippet "[Velfærdsstatens problemer](#)".

Hvad er velfærd?

— øvelsesark

Opgave

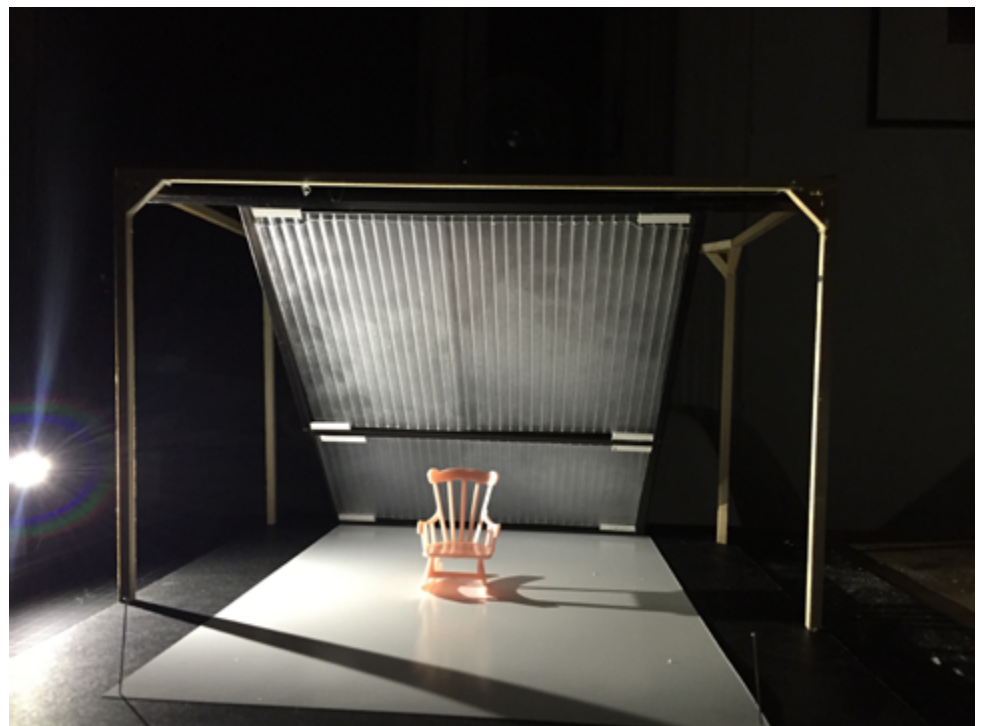
Velfærd er vigtigt, men hvad er det egentlig for noget? Ifølge en dansk filosof er velfærd en særlig form for lykke – men medierne sørger for, at ingen aner, hvad ordet præcist dækker over, mener en professor i retorik. Sådan lyder det i en artikel fra [videnskab.dk](http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-velfaerd-egentlig). Læs artiklen her: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-velfaerd-egentlig>.

Diskuter i grupper hvad velfærd er for dig og brug eksempler fra forestillingen til at understøtte dine pointer.

Billedkunst

Opgave

Billederne på denne side er hentet fra scenografen Raphael Solholms skitser. I dette afsnit bruger vi forestillingens visuelle udtryk som udgangspunkt for at skabe egne scenografiske og visuelle udtryk.

Scenograf for en dag

— øvelsesark

Opgave

- Se på billederne her på siden. De er scenografens inspirationsfotos til videodesignet og scenografimodelen.
- Hvordan afspejler billederne den endelige scenografi og videodesign?
- Hvis I skulle have lavet video til forestillingen, hvordan skulle den så se ud?
- Tegn en skitse af jeres egen forestillingsscenografi til denne forestilling eller en novelle, I har læst.
- Overvej hvordan I kan bruge scenografiske virkemidler (lys, musik eller lydeffekter, rekvisitter, kostumer), når man holder foredrag/oplæg for en forsamling.
- Lav en skitse med både tekst og tegning som forberedelse til jeres næste oplæg til klassen.

Opgaver til musik

Lyddesigneren /musikeren har arbejdet ud fra konceptet:

3 musikalske lag —

Den reelle musik som Johan og Patrick spiller for hinanden.
Der er den "ydre" stemningsskabende og underlæggende.
Der er den "indre" stemningsskabende og underlæggende

Analyse

Hvorfor har dramatiker Line Mørkeby udvalgt netop disse sange til manuskriptet? - (battle imellem Johan & Patrick)

Find et stykke musik der beskriver din nuværende følelsesmæssige tilstand – musikalsk eller/og tekstmæssigt.

Lyden af en generation. Historien spejler sig ofte i den musik, der blev udgivet på forskellige tidspunkter og omvendt. Er det stadig tilfældet? Er det stadig muligt? Hvad fortæller den musik, der bliver udgivet i dag om jeres generation, og hvordan bruger I den?

Udfordrer hinanden. Lav jeres egen "Musikbattle", zoom evt. ind på et årti, et årstal, et land, en genre, et band. Afspil lydclip og battle på viden.

Opgaver til psykologi

I dette afsnit sætter vi fokus på socialpsykologi og interpersonel kommunikation.

Opgave

Vælg én af personerne fra stykket og forklar, hvad der gør, at han/hun handler, som personen gør. Giv eksempler fra forestillingen. I kan bruge øvelsen "Den varme stol" som forberedelse.

Fortsæt så du kommer omkring alle personerne fra stykket.

Inspirationsspørgsmål

Hvorfor hjælper Liv? Hvad er der på spil for hende, hvis hun ikke hjælper? Har hun behov for den hjælperolle, fordi hun ikke selv fungerer i sit eget privatliv?

Hvorfor kan Johan ikke handle? Hvorfor ødelægger han det hele for sig selv ved at skubbe alle fra sig?

Hvorfor søger Patrick status quo? Han gentager hele tiden samme musikleg med Johan, som om han tjekker, at virkeligheden stadig er den samme.

Hvorfor er Sofi så ligefrem i begyndelsen? Hvorfor reagerer hun, som hun gør, når hun bliver gravid? Elsker hun Johan?